

Wielogłosowa szkoła obywatelskiego myślenia

Zacznijmy od słów, które otwierały zaproszenie na IV Kongres Dydaktyki Polonistycznej:

zadaniem uniwersytetu oraz szkoły jest urzeczywistnianie – może nazbyt idealistycznego, choć właśnie dlatego ważnego – przekonania o konieczności ulepszania świata, wprowadzania uczniów i studentów nie tylko w przestrzeń literatury, języka, sztuki, ale też w fundamentalne prawidłowości życia społecznego. Powszechnie znane jest zdanie Jana Zamoyskiego: „Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie...”. Warto jednak przytoczyć dalszy ciąg myśli zapisanej w roku 1600 w akcie fundacyjnym Akademii Zamojskiej: „Nadto – pisał kanclerz wielki koronny i znamienity mąż stanu – przekonany jestem, że tylko edukacja publiczna zgodnych i dobrych robi obywateli”.

Organizatorzy kongresu – Pracownia Innowacji Dydaktycznych Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza we współpracy z Komisją Dydaktyczną Komitetu Nauk o Literaturze Polskiej Akademii Nauk – zaproponowali temat: **„Lekcja POLSKI(ego) - praktyki edukacyjne wobec niepokojów XXI wieku”**. Jego istotne znaczenie – co potwierdziło wielu uczestników sympozjum – wynikało z faktu, że żyjemy „w okresie, kiedy **lekcje języka polskiego** są i wciąż na nowo stają się **lekcją Polski**, autokrytyczną refleksją, niefundowaną na samoafirmującym się **zbiorowym ego**”. Patronat honorowy nad wydarzeniem, które miało miejsce w dniach 20-23 listopada 2019 roku, w roku 100-lecia Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, objął Jego Magnificencja Rektor UAM prof. dr hab. Andrzej Lesicki, a patronat medialny – nasza redakcja.

W spotkaniach kongresowych wzięło udział ponad 350 osób z kraju i zagranicy. Dominowali przedstawiciele większości polskich uniwersytetów, byli też goście z uczelni spoza Polski, delegaci ODN-ów, nauczycielki i nauczyciele ze szkół z całej Polski, reprezentanci fundacji społecznych

i czasopism. W erudycyjnych wykładach i 3 panelach plenarnych, w obradach prowadzonych w 24 sekcjach, spotkaniach autorskich i warsztatach edukacyjnych uczestniczyli także studenci i uczniowie¹.

Obrady stały się okazją do wymiany uwag i pomysłów wyprowadzonych z rzeczywistej praktyki edukacyjnej ukierunkowanej na budowanie naszej wspólnej przyszłości. Były – jak słusznie od początku zakładali organizatorzy – wielogłosową szkołą obywatelskiego myślenia. Poruszane zagadnienia w pełni dowiodły słuszności decyzji dotyczącej wyboru głównego tematu IV Kongresu Dydaktyki Polonistycznej.

Bogaty program obrad skłaniał do namysłu nad perspektywami obecnej polonistyki i refleksji dotyczącej jej społecznych oddziaływań. Prezentowane w referatach zagadnienia i ożywione, wieloaspektowe dyskusje obejmowały zagadnienia związane z poszukiwaniem odpowiedzi między innymi na pytania: czym jest polskość, jak rozumieć tożsamość, inność, jaki powinien być kanon, jak tworzyć w szkole przestrzeń porozumienia między przedstawicielami różnych narodów, jak wprowadzać młodych ludzi w fundamentalne prawidłowości życia społecznego, jak pokazywać bogactwo i znaczenie różnic, które nie muszą dzielić, ale mogą siebie wzajemnie wspierać, jak wzmacniać podmiotowość i samodzielność uczniów oraz studentów, ale też co robić, by wszyscy uczestnicy szkolnego i akademickiego dialogu mogli być ludźmi w pełni wolnymi i twórczymi?

Wiele z ważnych kongresowych wystąpień ukaże się w tomie zbiorowym. Jego wydanie jest jednak sprawą czasochłonną i materiały opublikowane zostaną dopiero w przyszłym roku. Dlatego zdecydowaliśmy się zamieścić niektóre z wypowiedzi w dość obszernych fragmentach w obecnym numerze „Polonistyki. Innowacji”, licząc, że choć w części zobrazują niektóre z poruszanych tematów. Prezentujemy dwa dydaktyczne wykłady mistrzowskie, które wygłosili prof. Barbara Myrdzik oraz prof. Zenon Uryga. Każdy kolejny tekst zamieszczony w działach *Teksty i konteksty* oraz *W stronę ucznia i studenta* to artykuły przygotowane przez badaczki i badaczy z innej uczelni. Choć nie możemy w numerze pisma zaprezentować szkiców wszystkich uczestników kongresu, to jednak nie sposób pominąć tak ważnej grupy, jaką byli na kongresie szkolne polonistki i szkolni poloniści, stąd też i wypowiedź nauczycielki jest w numerze prezentowana.

Jesteśmy przekonane, że niniejszy numer niewątpliwie odpowiada potrzebom czasu. Pragniemy bardzo serdecznie podziękować wszystkim Autorom za teksty, a Szanownych Czytelników gorąco zapraszamy do lektury. Wyrażamy też nadzieję, że lektura poszczególnych rozważań przyniesie satysfakcję, bliską tej, jaka towarzyszyła uczestnikom IV Kongresu Dydaktyki Polonistycznej. Jedna z uczestniczek już po jego zakończeniu napisała:

¹ W poprzednim numerze zamieściliśmy obszerne sprawozdanie z kongresu – zob. „Polonistyka. Innowacje” 2019, nr 10, s. 173-179; a z pełnym opisem działań podjętych w Poznaniu można się zapoznać na stronie internetowej: <http://kongresdydaktyki2019.pl>

Dni Kongresu były dla mnie ważnym czasem. Pozwoliły upewnić się, że nie jestem sama w tym edukacyjnym zawirowaniu, w które zostaliśmy wrzuceni. Spotkałam wielu mądrych ludzi, którzy przywrócili mi wiarę w sens tego, co robię w czasie moich spotkań z Uczniami, niezależnie od zmieniającej się władzy. Pozostanę również pod wrażeniem kultury wypowiedzi i uważności na drugiego człowieka podczas trwania Kongresu. Dziękuję za inspiracje, życzliwość i poczucie, że przynależę do wielkiej Polonistycznej Rodziny.

Oby takie dobre myśli towarzyszyły nam wszystkim jak najdłużej. Cieszymy się też na kolejne naukowo-dydaktyczne spotkanie w Gdańsku, na które zaproszenie – w imieniu jego organizatorów – przekazuje prof. Grażyna Tomaszewska, a nasza redakcja już dzisiaj oferuje patronat medialny nad tym ważnym sympozjum.

Anita Gis

Maria Kwiatkowska-Ratajczak